

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Secvndvs. Vtrum mißio sit æterna, vel temporalis tantum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

nem missionis presē & latē sumptē; distant enim hæc duo membra à prædictis plusquam cælum à terra, nam secundaria missionis significatio ad propriam eius significationem pertinet, lata verò significatio impropria est, quam S. D. in 1. excludit, sustinens eam etiam esse propriam quam secundariam esse diximus.

Suar. de f. s. u. *Secundò constat Suar. minus fideliter retulisse sententiam D. Th.*

Denique patet tam secundum dictum Vasquezij quàm omnia illa quinque pronuntiatà Suarezij esse manifestè falsa, excepto fortasse secundo, si intelligatur ut iacet; nam si intendat Suarez missionem diuinæ personæ esse processionem eius à mittente, ut videtur intendere, falsa est propositio vniuersaliter loquendo.

Conclusiones deductæ, & robatæ. **PRIMA CONCL.** Missio in genere est processio quadam ab aliquo principio ad aliquem terminum, ubi prius non erat, vel ubi nouo modo incepit esse, quomodo prius ibi non erat. Missionem sic acceptam distinguit S. D. in tres modos, quos hic singulis accommodatis illustrat exemplis.

SECUNDA CONCL. Missio diuinæ personæ, quo ad propriam & primariam nōnīs significationem est processio eius secundum se per originem à mittente ut à suo principio, & secundum nouum modum essendi in creatura quam sanctificat.

TERTIA CONCL. Missio diuinæ personæ quo ad propriam, sed secundariam eius significationem est processio missi secundum se ab aliquo, siue sit mittens, siue quævis alia persona, & secundum nouum modum essendi in creatura quam sanctificat.

VLTIMA CONCL. Qualibet diuinæ persona mittit personam missam, loquendo ne missione iuxta sensum tertiæ conclusionis.

Argumentum. **CONTRA primam concl.** & eius distinctionem & explicationem sunt argumenta Aureoli apud Capr. in 1. dist. 15. q. vnicā a. 1. & 2. ibidem soluta.

CONTRA tertiam, & ultimam conclus. sunt argumenta Scoti à Capr. relata, & soluta in eadem q. a. 2.

Obiect. 1. **CONTRA easdem duas concl.** profert Vasq. dictum Hylarij in 9. de Trinit. & Greg. in Homil. 26. in Euang. & Bedæ lib. 2. Homil. Hom. 2. quæ secundam nostram concl. confirmant: tertiam autem & quartam non destruunt. Et per hoc satisfiat alijs Sanctorum dictis, quæ producit Suar. in 1. cap.

Obiect. 2. **Secundò sic arguit.** Si de ratione missionis nō esset ipsa processio, etiam si mitti solum esset personæ procedentis, non rectè probaretur contra Græcos Spiritum S. à filio procedere, quia à filio mittitur. Quo etiam argumento vititur Suar. in 3. c. n. 9. Huic argumento respondet S. D. de pot. q. 10. a. 4. ad 14. in hæc verba: Non excluditur (scilicet per dictas duas conclusiones) ratio probans spiritum Sanctum à filio procedere per distinctionem ipsorum per hoc quod proprietatibus distinguuntur; quia proprietates illæ relativæ sunt, & distinguere non possunt nisi adiuuicem opponantur. Hæc ibi. Significans probationem ex missione desumptam, non esse efficacē, nisi sumendo missionem in primario sensu, vel potius excludendo secundariam eius significationem cum Athan. & alijs, ut ibidem significat S. D.

Obiect. 3. **Tertiò.** Ratio missionis non postulat, ut is qui mittitur, procedat substantialiter ab aliquo; ergo.

A go. Probatur antec. Nam etiam si aliquis homo intelligeretur à nullo substantialiter procedere, posset nihilominus intelligi ab alio per imperium mitti, & esset vna missio illius; ergo. *Solut.* Respondo primo argumentum militare contra autorem.

Secundò dico missionem diuinæ personæ necessariò postulare, ut persona missa procedat substantialiter ab alia; quia in diuinis non potest esse ordo ad personam ut principium, nisi secundum originem. Omne autem missum necessariò habet aliquem ordinem ad aliquid, ut ad principium, ut patet in textu.

Obiect. 4. **Quartò.** Omnis missio est exitus, & processio eius qui mittitur à mittente, ut hic ait S. Th. in diuinis non potest esse exitus nisi secundum originem; ergo. *Solut.* Respondo cum D. Th. in 1. dist. 15. q. 1. a. 1. ad 3. quod missio non dicit tantum exitum, sed etiam esse in creatura secundum nouam habitudinem. Et quamuis secundum alterum scilicet exitum non referatur ad se, neque semper ad mittentem sicut ad principium: tamen secundum utrumque coniunctum semper refertur ad mittentem, qui facit personam missam existentem ab alio secundum nouam habitudinem esse in aliquo ratione perfectionis, quam illi confert. Secundò dico maiorem esse veram de missione secundum primarium eius significatum.

Contra eandem concl. argumentatur Suarez. *Obiect. 5.* **Primò.** Hæc sententia nec saluat accomodatè Metaphoram missionis neque explicat egressum missi à mittente, quem verbum mittendi importat; ergo vel est falsa, vel diminuta. Antec. quo ad primam partem probatur; quia sic potius effectus productus diceretur missus, quàm diuinæ persona. Quo ad secundam verò; quia sequeretur secundum hanc sententiam quancunque personam mittere se, & aliam, eo ipso quo talem effectum producit. *Solut.* Respondo falsum esse antec. Ad probationem primæ partis negatur illatio. Nam, ut dictum est persona mittens facit personam missam existentem ab alio secundum nouam habitudinem esse in aliquo. Ad probationem secundæ partis admitto consequentiam cū consequente deducto, quod est D. Th. in ar. ultimo huius q.

Secundò. Missio debet esse notionalis; ergo. *Obiect. 6.* necesse est, ut includat æternam processionem. Antec. probatur; Quia alias non distingueretur ab attributis communibus. *Solut.* Respondo missionem includere æternam processionem sub distinctione, scilicet, vel à mittente, vel ab aliquo alio, & hoc sufficit, ut si notionalis.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Utrum missio sit æterna, vel temporalis æternam.

AD Secundum sic proceditur. Videtur, quod missio possit esse æterna. Dicit enim Greg. * eo mittitur filius, quo generatur. Sed generatio filij est æterna. Ergo & missio. *227. 1. dist. 15. q. 1. a. 2. * Hom. 26. in Euang. * sicut possit*

2 Præterea. Cuiusque conuenit aliquid temporaliter, illud mutatur. Sed diuinæ personæ non mutantur. Ergo missio diuinæ personæ non est temporalis, sed æterna.

3 Præterea. Missio processionem importat. Sed processio diuinarum personarum est æterna. Ergo & missio.

Sed contra est, quod dicitur Galat. 4. Cum venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum.

Respondeo dicendum, quod in his, quæ important

ff. 4. q. 1. a. 1.

originem diuinarum personarum, est quadam differētia attendenda. Quada enim in sui significatione importat solam habitudinem ad principium, vt processio, & exitus. Quadam verò cum habitudine ad principium determinat processionis terminum. Quorum quadam determinat terminum æternum, sicut generatio, & spiratio. Nam generatio est processio diuinæ personæ in naturam diuinam. Et spiratio passiuè accepta importat processionem amoris subsistentis. Quadam verò cum habitudine ad principium importat terminum temporalem, sicut missio & datio. Mittitur enim aliquid ad hoc vt sit in aliquo, & datur ad hoc qd habeatur. Personam autem diuinam haberi ab aliqua creatura, vel esse nouo modo existendi in ea, est quoddam temporale. Vnde missio & datio in diuinis dicuntur temporaliter tantum. Generatio autem & spiratio solum ab æterno. Processio autem & exitus dicuntur in diuinis & æternaliter & temporaliter: nam filius ab æterno processit vt sit Deus: temporaliter autem, vt etiam sit homo secundum missionem visibilem, vel etiam vt sit in homine secundum inuisibilem missionem.

Ad Primum ergo dicendum, quod Greg. loquitur de generatione temporali filij, non à patre, sed à matre. Vel quia ex hoc ipso filius habet quod possit mitti, quod est ab æterno genitus.

Ad Secundum dicendum, quod diuinam personam esse nouo modo in aliquo, vel ab aliquo haberi temporaliter: non est propter mutationem diuinæ personæ, sed propter mutationem creaturæ, sicut & Deus temporaliter dicitur Dominus propter mutationem creaturæ.

Ad Tertium dicendum, quod missio non solum importat processionem à principio, sed determinat processionis terminum temporalem. Vnde missio solum est temporalis, vel missio includit processionem æternam, & aliquid addit, scilicet temporalem effectum. Habitus enim diuinæ personæ ad suum principium non est nisi ab æterno. Vnde gemina dicitur processio, æterna scilicet & temporalis: non propter hoc quod habitudo ad principium geminetur, sed geminatio est ex parte termini temporalis & æterni.

Sensus questii.

TITVLVM explicat Cai. hic, & S. Tho. in 1. dist. 14. q. 1. a. 1. ad 4.

Forma Textus.

PRAEMISSA distinctione trimembri respondet S. D. ad quæsitum tribus conclusionibus.

Distinctio est. Ex nominibus significantibus originem diuinarum personarum, quædam in sui significatione importat solam habitudinem ad principium, vt processio & exitus: quædam verò cum habitudine ad principium determinat processionis terminum: & hæc sunt in duplici differentia: Nam quædam determinat terminum æternum, sicut generatio & spiratio: quod probatur; quia generatio est processio diuinæ personæ in naturam diuinam, & spiratio passiuè accepta importat processionem amoris subsistentis. Quædam verò cum habitudine ad principium importat temporalem terminum. Probatur hoc; quia mittitur aliquid ad hoc, vt sit in aliquo, & datur ad hoc vt habeatur: personam diuinam haberi ab aliqua creatura, vel esse nouo modo existendi in ea, est quoddam temporale: ergo quædam nomina, quæ sunt missio & datio, important cum habitudine ad principium terminum temporalem.

PRIMA CONCL. est: Nomina, quæ cum habitudine ad principium importat terminum temporalem, dicuntur temporaliter tantum. Probatur eodem modo,

A quo probatū fuit vltimū membrū distinctionis; quia mittitur aliqd ad hoc, vt sit in aliquo, &c.

SECUNDA CONCL. Nomina, quæ cum habitudine ad principium determinant terminū æternum, sicut generatio & spiratio, dicuntur solum ab æterno. Hæc patet ex terminis. Nam totum quod significant, vel important, est æternum, sc. principium & terminus; ergo solum ab æterno dici possunt.

TERTIA CONCL. Nomina, quæ in sui significatione important solam habitudinem ad principium, vt processio & exitus, dicuntur in diuinis, & æternaliter, & temporaliter. Probatur. Nam filius ab æterno processit, vt sit Deus, temporaliter autē vt etiam sit homo secundum missionem visibilem, vel etiam vt sit in homine secundum inuisibilem missionem.

Expositio Textus.

OBSEVA primò radicem siue fundamentum cui nititur probatio primæ conclus. ex D. Th. in 1. dist. 14. q. 1. a. 1. ad 5. quod erat tale. In processione temporali, quæ etiam missio dicitur, includitur intellectus processionis æternæ secundum Augustinum, sed denominatio fieri debet à digniori; igitur, & si in processione sit aliquod temporale, non debet dici temporalis, sed æterna. Cuius solutio ibidem est. Aliquod coniunctum non potest affirmari nisi pro vtraque parte: sed negari potest pro altera parte tantum, sicut patet in veritate, & falsitate copulatiuæ propositionis. Et quia temporale claudit in se quandam negationem cum affirmatione, scilicet aliquando esse, & prius non fuisse: æternum autem importat tantum affirmationem essendi, ideo coniunctum non potest dici æternum, nisi vtrumque æternum sit: temporale autem dici potest, etiam si alterum sit tantum temporale: sicut creator importat diuinam operationem, & connotat effectum in creatura actualiter, ratione cuius Deus non dicitur creator ab æterno, sed ex tempore. Hæc ibi. Cui fundamento nititur regula illa de diuinis nominibus dictis de Deo ex tempore quam tradidit supra D. Th. q. 13. a. 7. ad 1. videlicet omnia nomina diuina quæ important habitudinem ad creaturam, siue principaliter, siue consequenter, ex tempore de Deo dicuntur quantum ad habitudinem, non autem quantum ad hoc, quod significat essentiam, vel directè, vel indirectè. Quæ regula intelligenda est de habitudine consequente actionem Dei transeuntem, vt explicatur ibidem ad 3. ubi dicitur absolute prædicta nomina dici de Deo ex tempore.

Quod si quæras, cur non possit coniunctum affirmari pro altera, ac præsertim præcipua parte tantum; ac proinde, cur dici non possit missio æterna ratione originis æternæ per eam significatæ? Dico rationem coniuncti ex partibus simul acceptis coalescere, & non existere nisi positis, ac simul copulatis eius partibus. Et quemadmodum vna pars quantumvis præcipua non est totum ipsum coniunctum; ita vna, tali parte tantum existente, non dicitur totum ipsum existere. Sic itaque missio contemplanda est, vt quoddam totum constans ex originis æternæ processione, & nouo ac temporali modo existendi in creatura: cum aut æternæ processionis adiungitur ac temporalis ille modus, confurgit missio simpliciter temporalis; quia non est eius completa ratio nisi in tempore: sicut, si fingamus animam rationalem esse præexistentem ab æterno, & materiæ in tempore copulari, totū ex ea confurgens, sc. homo, nō diceretur æternū, sed temporale, quia non nisi in tempore suum habet esset. His adde nomen missionis importare

tare principaliter ordinem ad effectum missionis, secundum quem est essentialis, & ex consequenti relationem originis, secundum quam est notionale, ut ait S. D. in dicta d. 15. q. 1. a. 2. Ex quo sequitur, missionem simpliciter esse temporalem.

Et ex his patet solutio dubitationis hic motae à Canar. quem sequuntur Zumel. & Mol. eadem enim est cum illa, quam excitat & soluit S. Th. loco paulo ante relato.

Legere praeterea, si palceat, duas difficultates hic à Iacello motas & solutas, & explicationem responsionis ad tertium apud Caiet. quam Sylu. amplificat.

ARTICVLVS TERTIVS.

Vtrum missio inuisibilis diuinae personae sit solum secundum donum gratiae gratum facientis.

228
1. di. 14. q.
2. art. 1.

AD Tertium sic proceditur. Videtur, quod missio inuisibilis diuinae personae non sit solum secundum donum gratiae gratum facientis. Diuinam enim personam mitti, est ipsam donari. Si igitur diuina persona mittitur solum secundum dona gratiae gratum facientis, non donabitur ipsa persona diuina, sed solum dona eius. Quod est error dicentium Spiritum S. non dari, sed eius dona.

2. Praeterea, Hac praepositis, secundum, denotat habitudinem alicuius causae, sed persona diuina est causa quod habeatur donum gratiae gratum facientis, & non est conuerso secundum illud Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Ergo inconuenienter dicitur, quod persona diuina secundum dona gratiae gratum facientis mittatur.

11. 4. de tri.
c. 10. in me.
dio. tom.

3. Praeterea Aug. * dicit 4. de Trin. quod filius cuius ex tempore mente percipitur, mitti dicitur. Sed filius cognoscitur, non solum per gratiam gratum facientem, sed etiam per gratiam gratis datam, sicut per fidem & per scientiam. Non ergo persona diuina mittitur secundum solam gratiam gratum facientem.

4. Praeterea, Rabanus dicit, quod Spiritus sanctus datus est Apostolis ad operationem miraculorum. Hoc autem non est donum gratiae gratum facientis, sed gratiae gratis datae. Ergo persona diuina non solum datur secundum gratiam gratum facientem.

De 11. 3. c. 1.
circa finem
refertur 10.
3.

Sed contra est, quod August. * dicit 3. de Trin. quod Spiritus sanctus procedit temporaliter ad sanctificandam creaturam. Missio autem est temporalis processio. Cum igitur sanctificatio creaturae non sit nisi per gratiam gratum facientem, sequitur quod missio diuinae personae non sit nisi per gratiam gratum facientem.

Respondeo dicendum, quod diuinae personae conuenit mitti, secundum quod nouo modo existit in aliquo: dari autem, secundum quod habetur ab aliquo: neutrum autem horum est nisi secundum gratiam gratum facientem. Est enim communis modus, quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam & praesentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatem ipsius. Praeter istum autem modum communem est vnus specialis, qui conuenit naturae rationali: in qua Deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante. Et quia cognoscendo & amando creatura rationalis sua operatione attingit ad ipsum Deum, secundum ipsum specialem modum Deus non solum dicitur esse in creatura rationali, sed etiam habitare in ea sicut in templo suo. Sic igitur nullus alius effectus potest esse ratio, quod diuina persona sit nouo modo in rationali creatura, nisi gratia gratum faciens. Unde secundum solam gratiam gratum facientem mittitur & procedit temporaliter per-

Asona diuina. Similiter illud solum habere dicimur, quo libere possumus vti, vel frui. Habere autem potestatem fruendi diuina persona est solum secundum gratiam gratum facientem. Sed tamen ipso dono gratiae gratum facientis Spiritus S. habetur, & inhabitat hominem. Unde ipsemet Spiritus sanctus datur & mittitur.

Ad primum ergo dicendum, quod per donum gratiae gratum facientis perficitur creatura rationalis, ad hoc, quod libere non solum ipso dono creato utatur, sed ut ipsa diuina persona fruatur. Et ideo missio inuisibilis sit secundum donum gratiae gratum facientis, & tamen ipsa persona diuina datur.

Ad secundum dicendum, quod gratia gratum faciens disponit animam ad habendam diuinam personam, & significatur hoc cum dicitur, quod Spiritus sanctus datur secundum donum gratiae. Sed tamen ipsum donum gratiae est à Spiritu sancto. Et hoc significatur, cum dicitur quod charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum.

Ad tertium dicendum, quod licet per aliquos effectus filius cognosci possit à nobis, non tamen per aliquos effectus nos inhabitat, vel etiam habetur à nobis.

Ad quartum dicendum, quod operatio miraculorum est manifestatio gratiae gratum facientis, sicut & donum prophetiae: & quilibet gratia gratis data. Unde 1. Cor. 12. Gratia gratis data nominatur manifestatio spiritus. Sic igitur Apost. dicitur datus Spiritus S. ad operationem miraculorum: quia data est eis gratia gratum faciens cum signo manifestante. Si autem daretur solum signum gratiae gratum facientis sine gratia, non diceretur dari simpliciter Spiritus S. nisi forte cum aliqua determinatione, secundum quod dicitur quod alicui datur spiritus propheticus vel miraculorum, in quantum à Spiritu sancto habet virtutem prophetandi, vel miracula faciendi.

Sensus quaesiti.

TITVLVM explicant Cai. & Sylu. quoad particulam illam missio inuisibilis: quos sequitur Zumel. & Mol. Quo ad ultimam autem declaratur à Canar. ex 1. 2. q. 111.

Forma Textus.

PRIMA CONCL. Diuina persona mittitur inuisibiliter secundum solam gratiam gratum facientem.

SECUNDA CONCL. Persona diuina datur etiam secundum solam gratiam. Probantur ambae simul. Diuinae personae conuenit mitti, secundum quod nouo modo existit in aliquo: dari autem secundum quod habetur ab aliquo: at neutrum horum est, nisi secundum gratiam gratum facientem; ergo. Minor probatur primo quoad priorem partem, scilicet nouum modum existendi. Deus solum dicitur esse in creatura rationali, & habitare in ea sicut in templo suo, quatenus est in ea sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante; ergo hic solus effectus, qui est gratia gratum faciens, potest esse ratio, quod diuina persona sit nouo modo in rationali creatura. Consequentia patet. Quia cognoscere & amare Deum pertinet ad gratiam gratum facientem. Antecedens probatur. Duo sunt modi quibus dicitur esse Deus in aliquo. Primus est communis, quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam & praesentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatem ipsius. Secundus est specialis, qui conuenit naturae rationali, in qua Deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, & secundum hunc solum specialem modum creatura rationalis sua operatione attingit ad ipsum Deum: secundum hunc solum modum dicitur Deus esse in creatura rationali,

nali,